

Martin Paldam, danskur búskaparfrøðingur á fyrilestrarferð í Føroyum:

Kreppan í Føroyum ikki ein bankakreppa

-Tað er sera skeivt, um tað nú verður roynt at gera kreppuna í Føroyum til eina bankakreppu, bara tí at danir eru uppi í. Tað er avgerandi at gera sær greitt, at tað eru nakrar primerar orsøkir til kreppuna, sum einki hava við bankaskipanina at gera. Tær eru ein skeivur fiskivinnupolitikkur og skeivur lánspolitikkur. Og tað hevði verið burturvið at sent rokningina fyri hetta til danska fólkið. Hetta sigur danski búskaparfrøðingurin, Martin Paldam, sum í hesum døgum heldur fyrilestrar í Føroyum. Tíðindablaðið Sosialurin hevur tosað við hann.

Í gjárkvældið helt danski búskaparfrøðingurin Martin Paldam fyrilestur í Norðurlandahúsinum m.a. um kreppuna í Føroyum og um víðurskiptini millum Danmark og Føroyar.

Tíðindablaðið Sosialurin hitti Paldam á Hotel Hafnia seinnapartin í gjár, har vit settu honum ymsar spurningar.

Martin Paldam er útbúgvur cand. polit. búskaparfrøðingur og er harumframt doktari í búskapi við Århus Universitet.

Hetta er aðru ferð, at hann vitjar í Føroyum. Tað eru fleiri føroyingar, sum hava biðið henda danska serfrøðingin koma til Føroya at halda fyrilestur. Umframt valfelas fólkaloksin í Suðurstreymi hevur eisini Fróðskaparsetrið ynskt at fáa hann til Føroya at halda fyrilestur um fiskivinnubúskap. Tann fyrilesturin verður í Nótunni í kvöld.

Danskir serfrøðingar og støðan í Føroyum

Nú tað meira og minni er vorðið gerandishending, at eitt nú danskir serfrøðingar av ymsum slag úttala seg um kreppuna í Føroyum og koma við sínum loysnum spurdu vit Martin Paldam, hvørja bakgrund hann hevur fyri at úttala seg um føroysk víðurskipti og koma við uppskotum til loysnir uppá støðuna í Føroyum.

Martin Paldam sigur, at hann hevur arbeitt nógv við spurningum um almenna stýring og um útviklingsbúskap.

Herfyrir hendi so tað, at Rockwool-grunnurin heitti á seg um at skriva eina bók um Grønland.

Tá tú so skrivur eina bók um Grønland er tað ómetaliga spennandi at samanbera við aðrar líknandi búskapir. Tað er so greitt, at Føroyar líkjast Grønlandi í fleiri mátar. Eitt nú við tað at talan er um eina norðurlantiska fiskivinnuøko-



Martin Paldam, búskaparfrøðingur: -Tað fara at ganga millun fimm og tiggju ár til Føroyar aftur eru komnar fyri seg. Mynd kálmur

land og so Norðurkanada. Hann vitjaði tí øll hesi okini. Nakrar av teimum niðurstøðunum hann gjørdi sær um Grønland kunnu tí eisini brúkast um Føroyar.

-Nú hava vit í longri tíð høyrð ein hóp av donskum "serfrøðingum" úttala seg um Føroyar og siga, hvat føroyingar eiga at gera fyri

land og so Norðurkanada. Hann vitjaði tí øll hesi okini. Nakrar av teimum niðurstøðunum hann gjørdi sær um Grønland kunnu tí eisini brúkast um Føroyar.

-Nú hava vit í longri tíð høyrð ein hóp av donskum "serfrøðingum" úttala seg um Føroyar og siga, hvat føroyingar eiga at gera fyri

at loysa kreppuna. Heldur tú ikki tað er ein ávisur vandi í hesum, at fólk, sum kanska ikki kenna nógv til víðurskiptini í Føroyum, koma við loysnum?

-Tað haldi eg ikki. Tað eru í síðsta enda føroyingar sjálvir, sum skulu taka avgerðirnar. Vilja teir ikki lurta eftir ráðum, so er ikki

nógv at gera við tað. Men eg haldi, at tann, sum seinni fer skriva søgu, fer at siggja, at tey ráðini, sum føroyingar finga íráðum, vóru nógv betri enn tey ráð føroyingar sjálvir komu við og stýrdu eftir.

Eg havi m.a. lisið frágreiðingarnar hjá Ráðgevandi nevndunum og eri sannførdur um, at høvdu føroyingar lisið tær betri, so hevði tað havt gingið nógv betri í Føroyum.

Bankakreppan ikki tann primara

-Men heldur tú henda sakin er so einföld, at um politikararnir høvdu lurtað meira eftir ráðunum frá eitt nú Ráðgevandi Nevndini ella um vit kanska høvdu aðrar politikarar, so hevði støðan verið ein heilt onnur - og finna vit ikki eisini ein part av skyldini fyri støðuni hjá donsku stjórnini og donskum figgingarstovnum?

-Tað vil eg í stórum siga nei til. Ein kann siga, at kemur ein kreppa í einum landi, so verða bankarnir eisini raktir. Men at siga, at bankarnir og figgingarstovnar høvdu ábyrgdina er fullkomiliga skeivt.

Sjálvur haldi eg, at tað ber til at finna eina rúgvu av orsøkum til kreppuna í Føroyum, sum eru føroyskar.

-Men tá bankar og figgingarstovnar eru við til at pumpa so nógvur pengar inn í eitt lituð samfelag, og tað so bráðliga gongur galið, álíggur tað so ikki eisini teimum ein stór ábyrgd og eigur tað ikki at hava við sær, at hesir mugu sleppa skuld?

-Um tú nú gongur oman eftir eini handilsøtu, og tú har kemur fram á ein stórhandil, sum ger nógv reklamu fyri sínum vörum og tú so verður lokkaður inn og fyllir kurvina við eini rúgvu av vörum, fer til kassan men har ikki kann

gjalda, so nyttar tað ikki at siga, at reklamurnar hava skyldina, og at tú varð lokkaður. Alla staðni har tað verður handlað er tað í síðsta enda tann, sum vil keypa, ið tekur avgerðina.

-Men tann, sum lænir út pengar, vágur tá eisini nakað, og hann má rokna við at koma tapa pengar!

-Sjálvandi. Den Danske Bank hevur so sanniliga eisini mist pengar.

-Heldur tú, at Den Danske Bank hevur mist nógvur pengar upp á Føroyar?

-Tað haldi eg avgjørt.

Skeivt at gera kreppuna til bankakreppu

-Tú heldur, at Den Danske Bank hevur gildið sín part av føroysku kreppuni?

-Eg vil sera treyðugt inn at umrøða hetta málið. Men kann bert siga, at bankakreppan er ein sekunder kreppa, sum er ein avleiðing av tí, sum er hent í føroyska samfelagnum. Rekur eitt land ein slíkan fiskivinnupolitikk, har hann er høvuðsvinnan, sum ger, at hon kolapsar, og kemur ein í eina so stóra skuldarkreppu, sum føroyska samfelagið er komið í, so verður banka-sektorin eisini raktur. Tað vil henda í øllum londum, og mong domi eru eisini um tað.

Martin Paldam heldur tað vera sera skeivt, um tað nú verður roynt at gera kreppuna í Føroyum til eina bankakreppu, bara tí at danir har eru involveraðir.

Martin Paldam visir á, at í mongum av latinamerikonsku londunum hava verið líknandi kreppur, og eisini har hava bankarnir mist pengar, men har hevur ikki verið ført fram, at tað eru bankarnir, sum skulu gjalda fyri alla kreppuna.

Martin Paldam hevur sum búskaparfrøðingur ikki hug

